

"Infraestructura Verda i matriu per a la vertebració territorial: cap a una revifada política als instruments d'ordenació del territori a la Comunitat Valenciana"

AUTORES: IGNACIO DÍEZ TORRIJOS Y JOSÉ VTE. SÁNCHEZ CABRERA

CERCLE SOOC. COOP.

CONTACTO: TEL 963 380 306 CERCLE@CERCLE.ES WWW.CERCLE.ES

Presentació de l'informe sobre l'evolució i situació territorial de la Comunitat Valenciana

23 de Novembre de 2018

Cátedra de Cultura Territorial Valenciana

Estructura de la Exposición

- 1. Políticas territoriales, urbanísticas y de paisaje en la Comunitat Valenciana.
  - 1.1 El mar de fondo.
  - 1.2 Del análisis a la planificación (pasando por el paisaje).
  - 1.3 …luces y sombras…en la Comunitat Valenciana.
- 2. Paisaje y la Infraestructura Verde. Retos de futuro
  - Participación
  - Ordenación del territorio
  - Relato del territorio
  - Orientar los cambios en el paisaje
  - Gestión del paisaje
  - Comunicar los cambios

1. Políticas territoriales, urbanísticas y de paisaje en la Comunitat Valenciana.

1.1. El mar de fondo...:

- Carta Europea de Ordenación del Territorio. Torremolinos. 1983.
- Cumbre de Rio (ONU-1992).
- Estrategia Territorial Europea. Postdam 1999.
- Convenio Europeo del Paisaje. Florencia 2000.
- Nueva Carta de Atenas. 1998, 2003
- Carta de Leizpig. Ciudades Europeas Sostenibles 2007.
- Declaración de Toledo 2010.
- Declaración de Riga 2015.
- Declaración de Quito (ONU) 2016.
- Agenda Urbana UE (Pacto de Ámsterdam 2016).
- Agenda 2030. ODS 11. "Ciudades y Comunidades Sostenibles".
- Agenda Urbana Española: M. Fomento: 10 Áreas Temáticas:
  - Territorio, paisaje y biodiversidad.
  - Modelo de ciudad.
  - Cambio climático.
  - Gestión sostenible de los recursos y economía circular.
  - Movilidad y transporte.
  - Cohesión social e igualdad de oportunidades.
  - Economía urbana.
  - Vivienda.
  - Era digital.
  - Instrumentos.

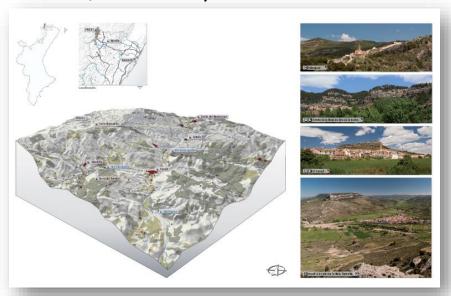

1.2 ... del análisis a la planificación (pasando por el paisaje)...

...de la visión contemplativa, descriptiva y valorativa...

El paisaje es un factor importante de la calidad de vida, individual y social de los individuos.

<< <u>El paisaje</u> es cualquier parte del territorio <u>tal</u> <u>como la percibe la población</u>, cuyo carácter sea el resultado de la acción y la interacción de factores naturales y/o humanos>> Convenio Europeo del Paisaje (CEP). Florencia 2000.

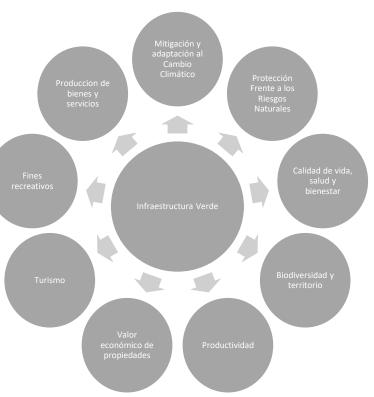

1.2 ... del análisis a la planificación (pasando por el paisaje)...

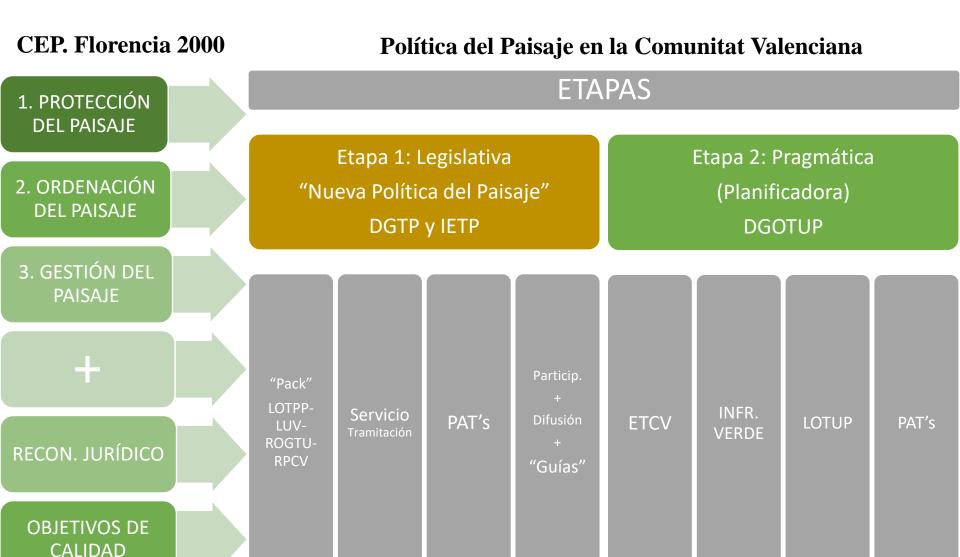
Bases científico-técnicas para la Estrategia estatal de infraestructura verde y de la conectividad y restauración ecológicas

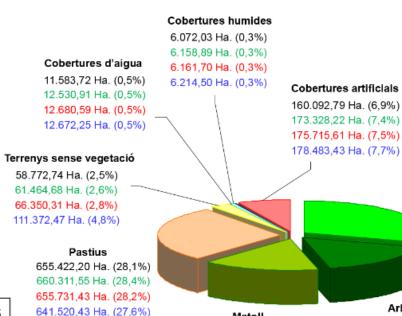
...luces y sombras en la C. Valenciana...

...luces y sombras en la C. Valenciana...

Matoll

342.325,78 Ha. (14,7%)

336.487,69 Ha. (14,5%)

334.407,05 Ha. (14,4%)

311.546,83 Ha. (13,4%)

Expansió residencial (2017) Expansió residencial (2003)

Cultius

698.790,28 Ha. (30,0%) 685.039,31 Ha. (29,4%) 684.765,43 Ha. (29,4%) 686.091,07 Ha. (29,5%)

Arbrat forestal

394.156,21 Ha. (16,9%) 392.310,81 Ha. (16,8%) 391.847,79 Ha. (16,8%) 379.639,26 Ha. (16,3%)

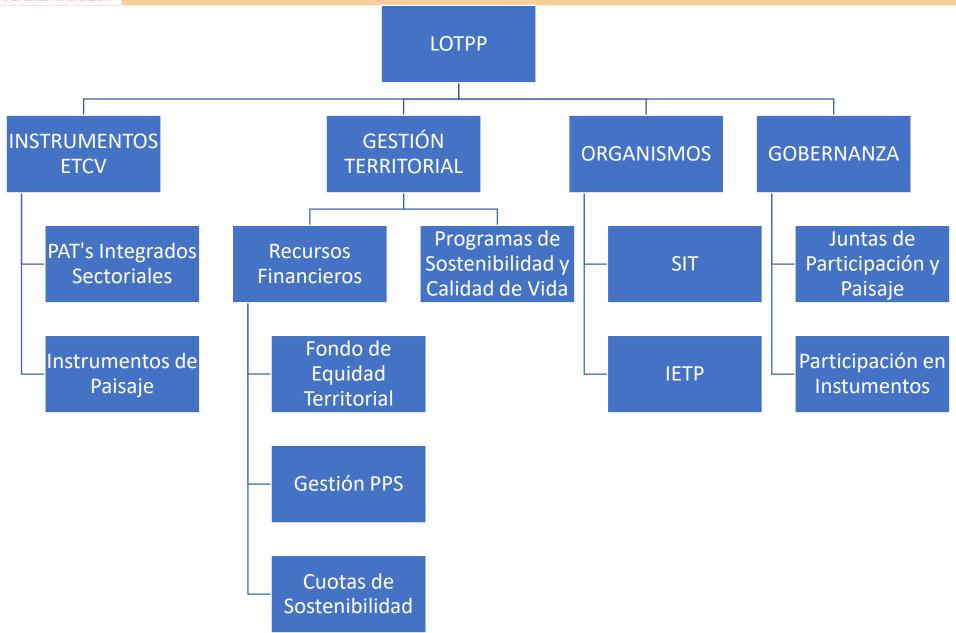
Dades de 2005 Dades de 2011

Dades de 2015

Dades de 2009

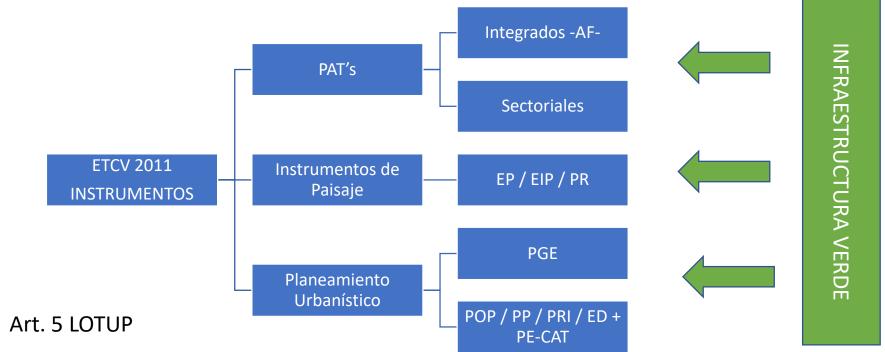

...luces y sombras en la C. Valenciana...

1.3 ...las "luces" en la C. Valenciana...

- a) Red Natura 2000 + L. Patrimonio Natural y Biodiversidad.
- b) ENP la legislación de la Comunitat Valenciana.
- c) Las áreas protegidas por instrumentos internacionales.
- d) Los ecosistemas húmedos y masas de aguas (...).
- e) Los espacios de zona marina-litoral y la planificación sectorial.
- f) Espacios costeros de interés ambiental/cultural en planes. o ETCV (...).
- g) Montes d. público, u. pública o protect. y suelo forestal protegido (...).
- h) Áreas de capacidad agrológica, por su funcionalidad (riesgos) o por conformar un paisaje cultural identitario (...).
- i) Los espacios de interés paisajístico de la ETCV o en sus instrumentos (...).
- j) Los espacios de valor cultural en aplicación de la normativa sectorial (...).
- k) Las zonas críticas por la posible incidencia de riesgos naturales (...).
- 1) Áreas del planeamiento territorial, ambiental y urbanístico "adecuadas" (...).
- m). Los ámbitos de conectividad territorial y corredores (...).
- n) Los espacios ubicados en el suelo urbano y en el suelo urbanizable que la planificación municipal considere relevantes para formar parte I. $V(\ldots)$.

3. Los espacios que tengan una regulación ambiental, cultural o sectorial específica se incorporarán a la infraestructura verde con su declaración, catalogación o aprobación del instrumento que los regule. Para el resto de espacios, su incorporación se producirá con la aprobación del instrumento de planeamiento territorial o municipal que los identifique, los caracterice y regule los usos y aprovechamientos que sean compatibles con el mantenimiento de la estructura y funcionalidad de dicha infraestructura; y su exclusión, en revisiones o modificaciones posteriores del planeamiento, deberá ser objeto de una justificación detallada.

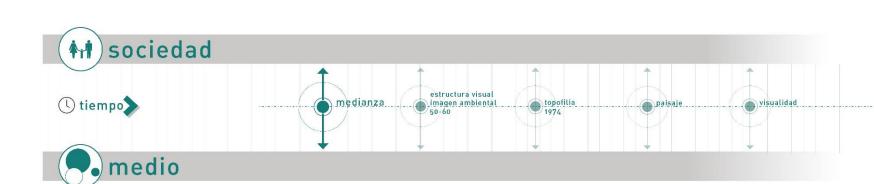

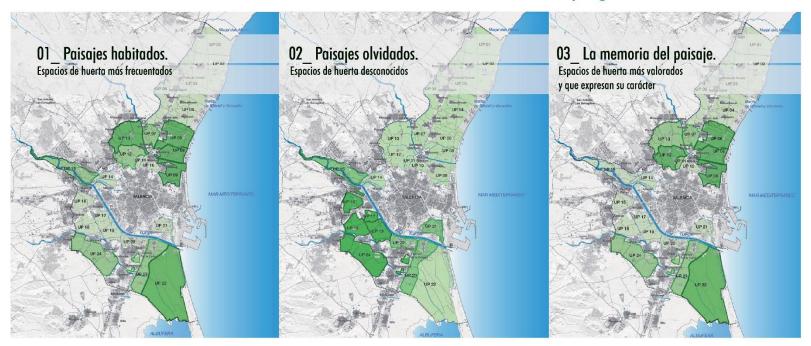

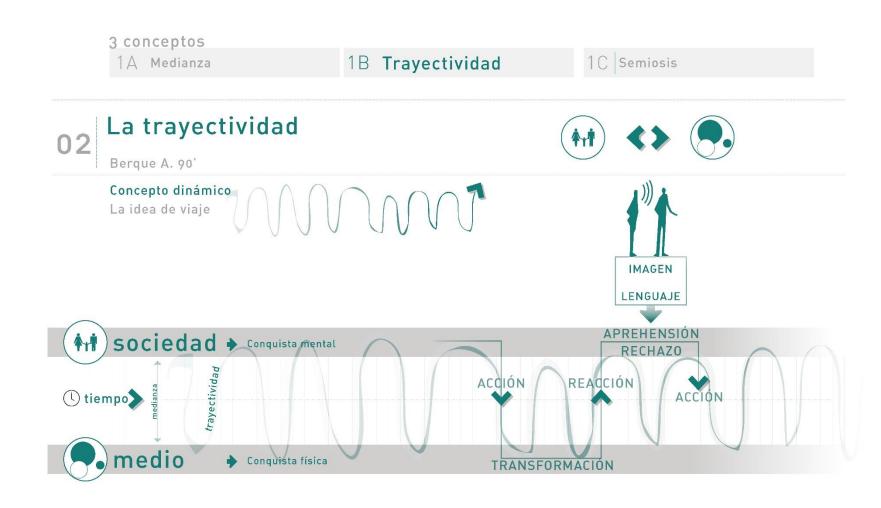
Medianza → visualidad → apego...

La no medianza → vacíos mentales → desapego...

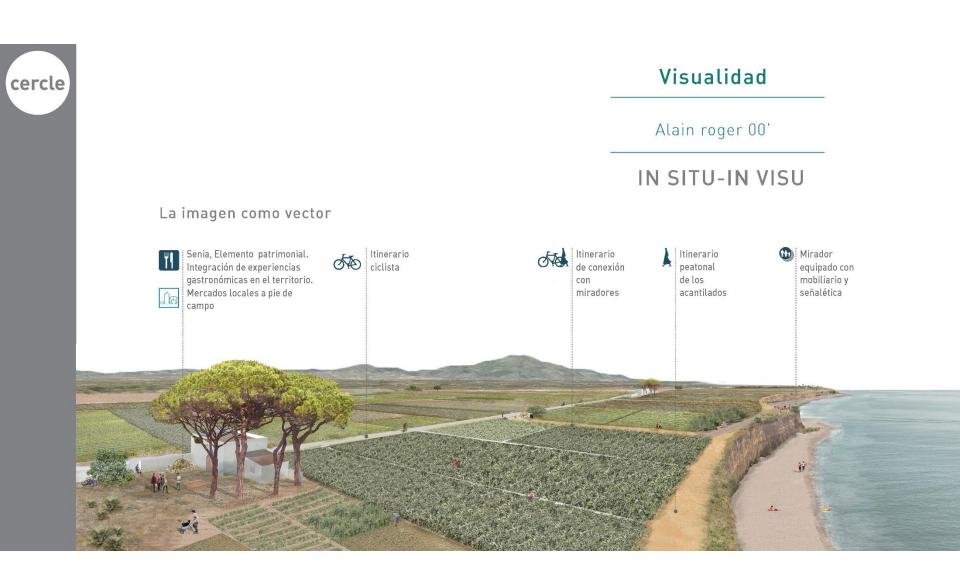

DÓNDE PERCIBIMOS LA UTILIDAD?

PARA QUÉ NOS SIRVE SEGUIR PROFUNDIZANDO EN LA INFRAESTRUCTURA VERDE Y EL PAISAJE QUÉ APORTA A LA CIUDADANÍA? CÓMO SE VISUALIZA EL RETORNO? POR QUÉ APORTA VALOR?

PAISAJE & INFRAESTRUCTURA VERDE COMO ENFOQUE MODOS DE ABORDAR LA ORDENACIÓN DEL TERRITORIO

PARTICIPACIÓN

MÉTODOS/ESTRUCTURAS **DESCODIFICADOR**

CONOCIMIENTO
CIENCIA
CARTOGRAFÍA/CATÁLOGOS
RELATO DEL PAISAJE

INFRAESTRUCTURA VERDE & PAISAJE

GESTIÓN DEL PAISAJE

TURISMO/AGRICULTURA

DINAMIZACIÓN

ORDENACIÓN TERRITORIO ZONFICACIÓN/ SERVICIOS AMBIENTALES ADMINISTRACIÓN/FORMACIÓN

AYTOS/CONSELLERIA PLANIFICACIÓN/PROYECTO

ORIENTAR LOS CAMBIOS EN EL PAISAJE

PROYECTO/GUIAS/COMUNICACIÓN

CONDUCIR LA TRANSFORMACIÓN

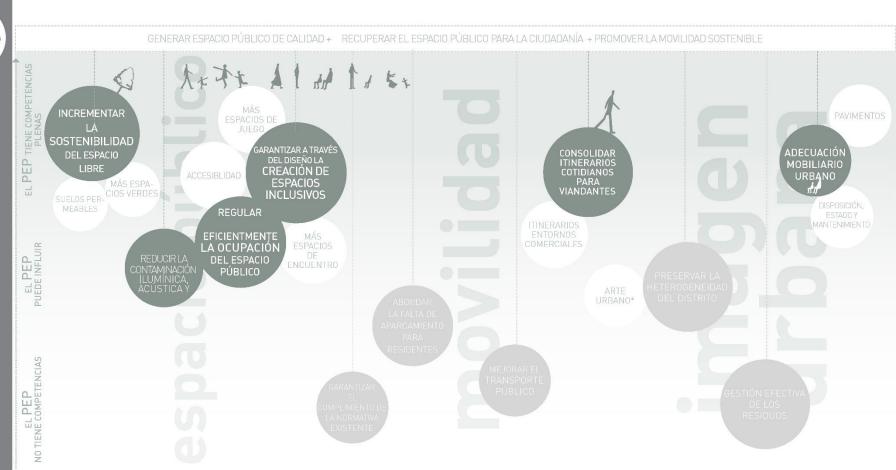
PARTICIPACIÓN MÉTODOS/ESTRUCTURAS DESCODIFICADOR

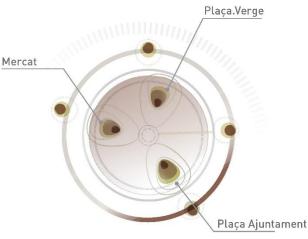

Visualidad

Estructuravisual/espacial/ Higuchi/50'

MODELOS EXPLICATIVOS

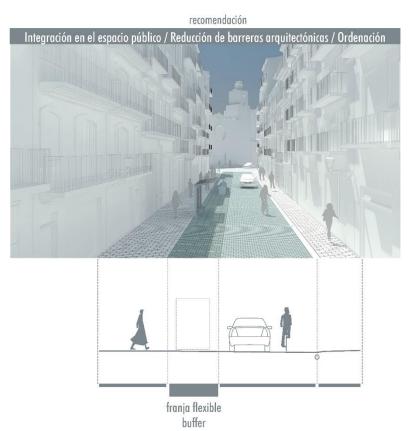
INFRAESTRUCTURA VERDE

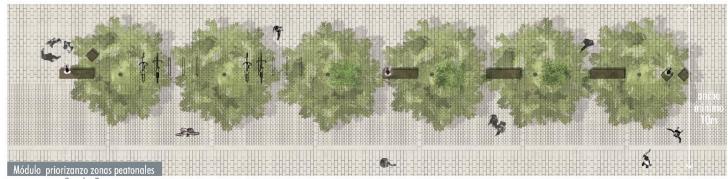

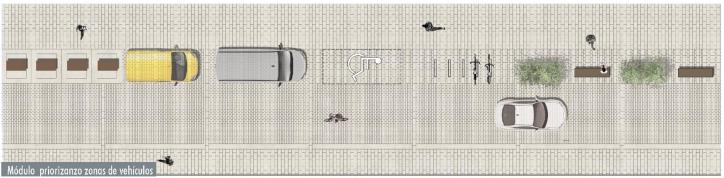

- Paradas Bus Arboles / jardineras Mobiliario

- Zonas de carga y descarga P. minusválidos Estaciones de Bici

- Contenedores

situación desfavorable

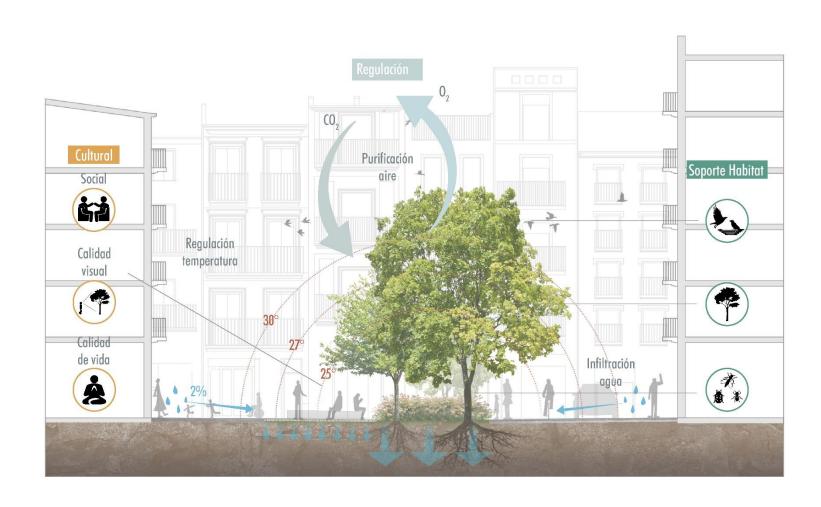

recomendación

ORDENACIÓN TERRITORIO ZONFICACIÓN/

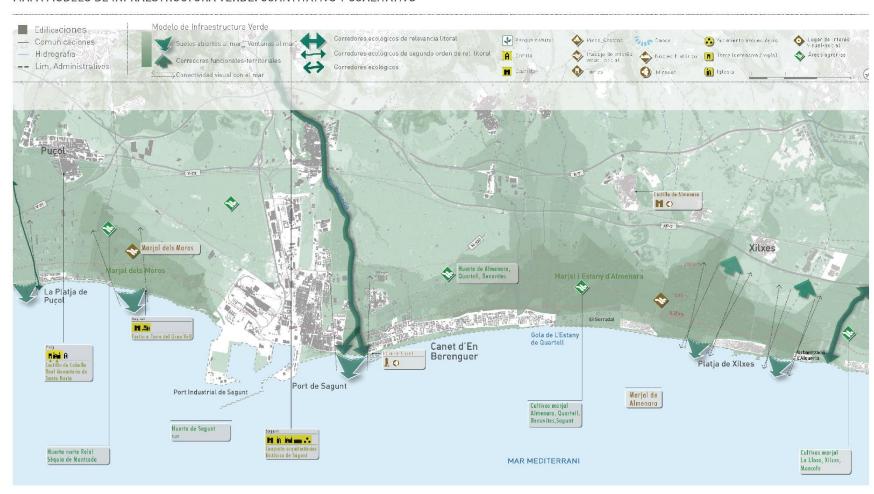
ZONFICACION/ SERVICIOS AMBIENTALES

PLANIFICACIÓN

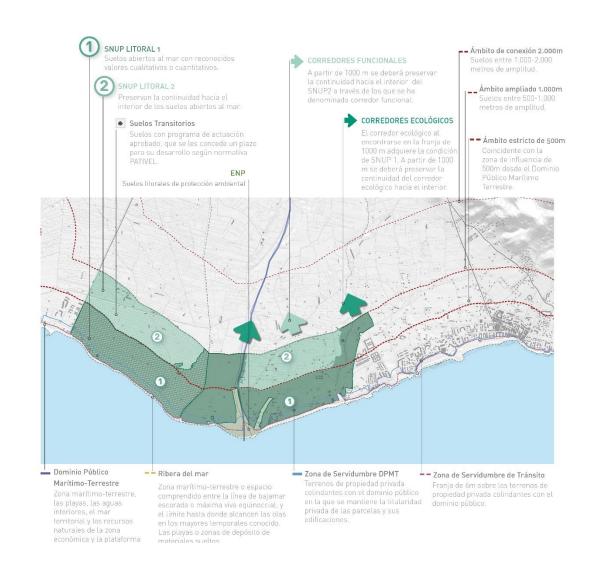

MAPA MODELO DE INFRAESTRUCTURA VERDE. CUANTITATIVO Y CUALITATIVO

SUELOS ABIERTOS AL MAR

ESPACIOS RELICTOS

REFUERZO ESPACIOS NATURALES PROTEGIDOS

REFUERZO ELEMENTOS IDENTITARIOS DEL LITORAL

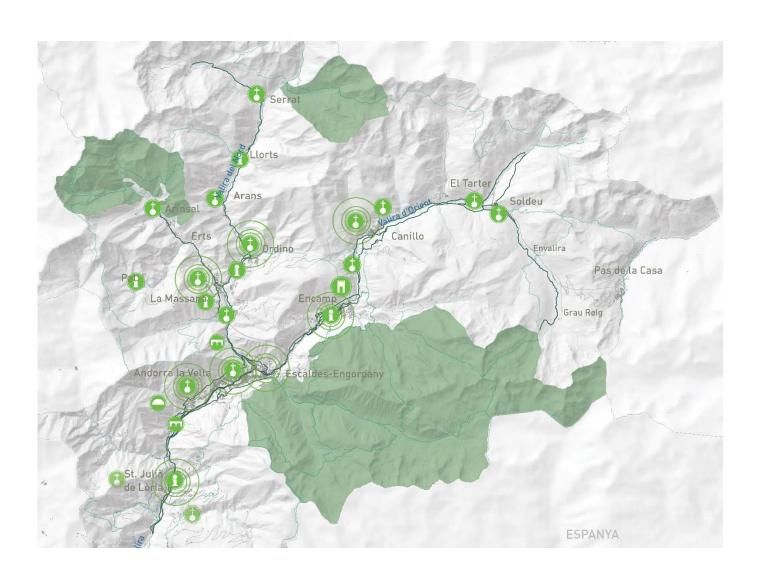

ARGUMENTO TERRITORIAL OPORTUNIDAD DE CREAR UN RELATO

PAISAJE/PATRIMONIO/TURISMO/USO PÚBLICO

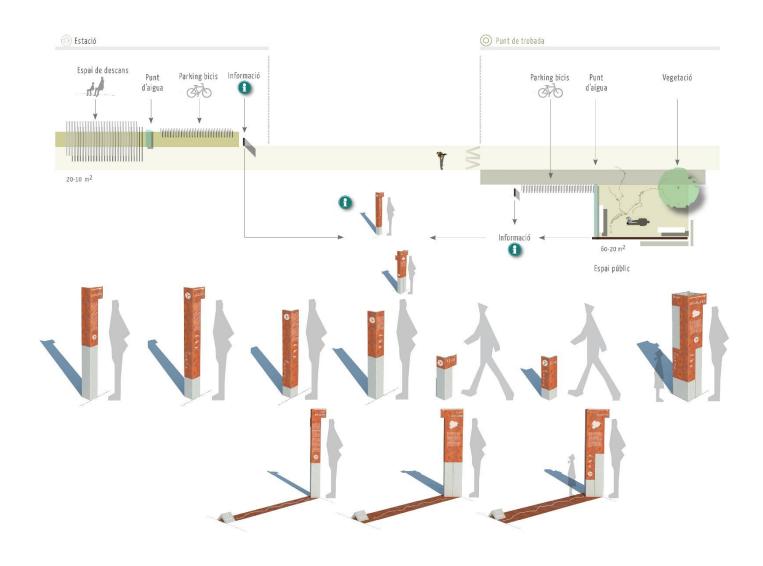

TIPOLOGIA & funció	Contingut	Equipaments	Dimensions	imatge
NODE PORTA D'ENTRADA A LA XARXA INTERMODALITAT INFORMACIÓ DE LA XARXA INFORMACIÓ DEL PAISATGE ESPAI PÚBLIC CONNECTAT	Informació/ Senyalètica Informació/ Senyalètica Intercanyl modal P Espai públic	Senyalètica nivell alt d'Informació Vegetació Mobiliari > alta capacitat Punts d'aigua Parking bicis Llum ambient Espai de resguard	200-60 m ²	
PUNT DE TROBADA INFORMACIÓ DE LA XARXA INFORMACIÓ DEL PAISATGE ESPAI PÚBLIC CONNECTAT	Informació/ Senyalètica ————————————————————————————————————	Senyalètica nivell mitjà d'informació Vegetació Mobiliari > baixa capacitat Punt d'aigua Parking bicis > baixa capacitat Llum puntual	60-20 m²	
ESTACIÓ NFORMACIÓ DE LA XARXA NFORMACIÓ DEL PAISATGE	Informació/ Senyalètica Equipaments mínims	Senyalètica nivell baix d'informació Mobiliari > molt baixa capacitat Punt d'aigua Parking bicis > baixa capacitat Llum molt puntual	20-10 m ²	

ELEMENTS DE PROTECCIÓ:

Baranes puntuals en punts de concentració d'usuaris.

PLANTACIONS PUNTUALS:

Masses arbustives que anunciin els punts de parada. Elements arboris que actuiin com a Landmark i generin zones d'ombra.

TÒTEMS INFORMATIUS:

Direccions Recursos patrimonials Historia del paisatge Hàbitats associats

PECES MOBILIARI: PREFABRICADES

Missatges curts i de

fàcil lectura.

pavimentació de

les petites zones de

Cosit amb

parada.

Versatilitat segons emplaçament. Orientació vers als elements principals Integració.

RECURS D'INTERÉS, ANTIC ASSECADOR DE TABAC. ANDORRA LA VELLA

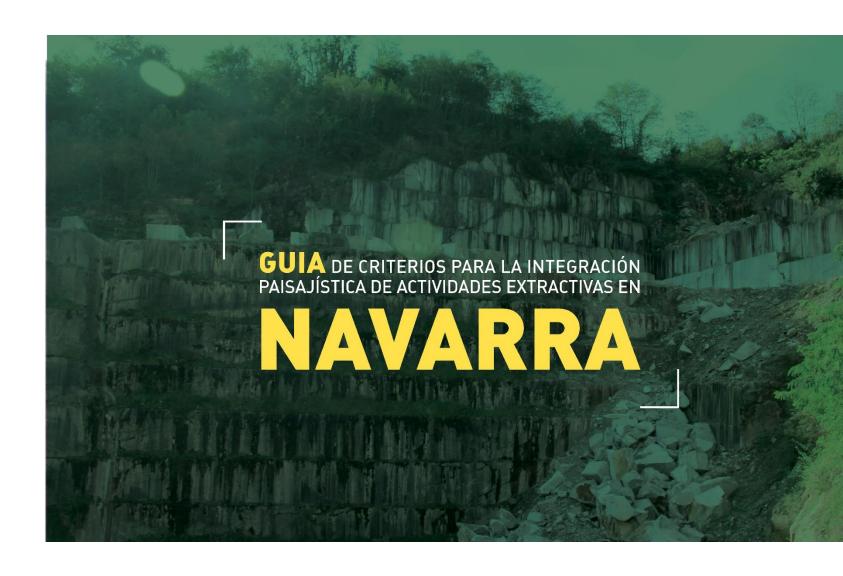

INTEGRACIÓN PAISAJÍSTICA ORIENTAR LOS CAMBIOS EN EL PAISAJE

ACTIVIDADES & TERRITORIO

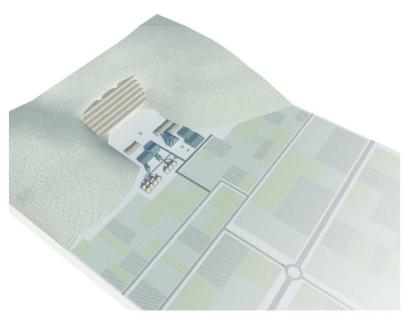
SITUACIÓN NO RECOMENDABLE

Dispersión de la edificación, de las instalaciones de tratamiento, de los acopios y del inerte. Ordenación caótica con alta ocupación del espacio. Afecciones al entorno por polvo o ruido.

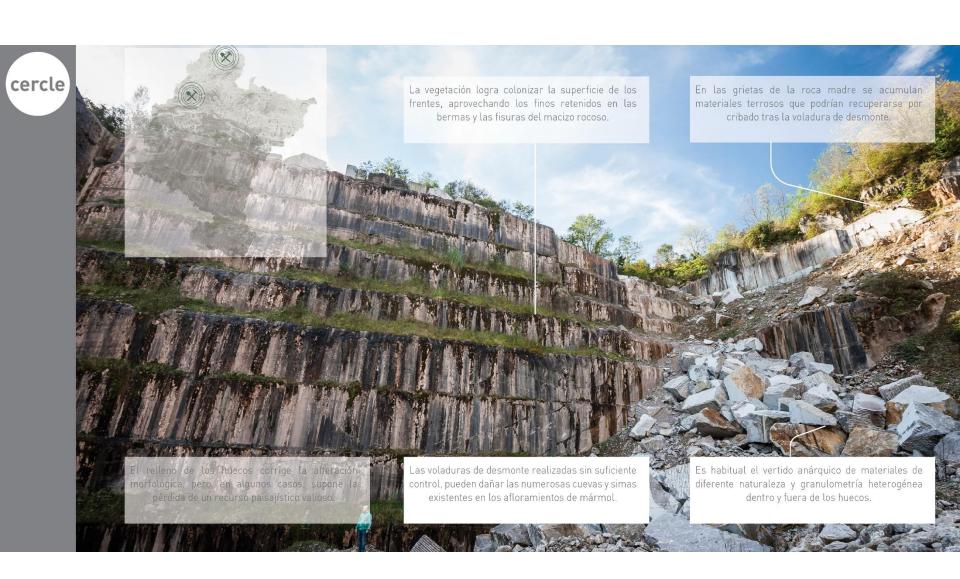

SITUACIÓN RECOMENDABLE

Encapsulado de la actividad y gestión eficiente del suelo ocupado respetando al máximo el paisaje agrario circundante. Minimización de las afecciones por polvo y ruido.

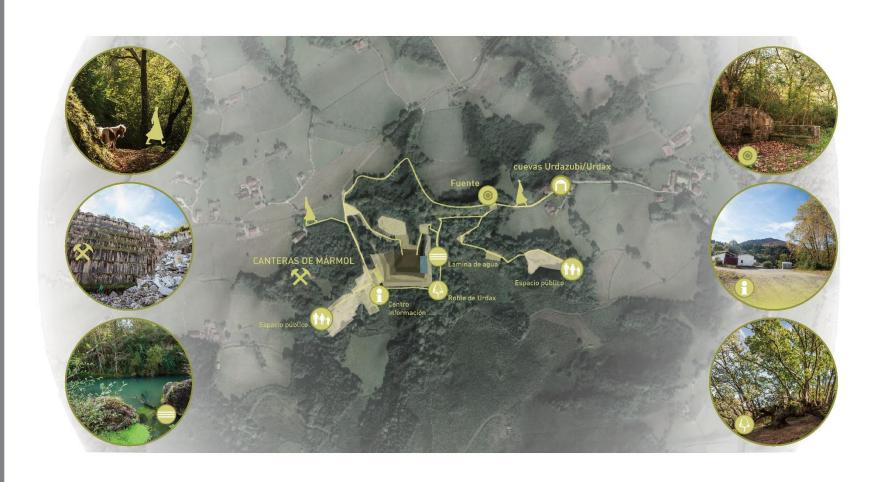

GESTIÓN DEL PAISAJE

TURISMO/AGRICULTURA

DINAMIZACIÓN

CADENA ALIMENTÀRIA. PRODUCCIÓ & COMERCIALITZACIÓ & CONSUM

MEDURES PDA

LÍNIES ESTRATÈGIQUES

L1

AFAVORIR LA INNOVACIÓ, FORMACIÓ I SISTEMES D'INFORMACIÓ

L1.M1.A1. Creació d'un Centre de Formació Agrària de (Horta (Determinar la ubicació, requerments, organització, abast, definició dels milijans humans, materials, definició d'itineraris i cursos formatius. Projectes de formació on-line) FORMACIÓ L1.M1.A2. Estudi i avaluació d'olertes i itineraris formatius existents, delinició de necessitats L1.M1.A3, Desenvolupar i col·laborar amb programes d'intercanvi de sabers "llaurador/a a llaurador/a, llaurador/a-lutor/a". L1.M1.A4. Accions formatives a mida dels operadors agraris i organitzacions agràries adaptades al territori de l'Horta. L1.M1.A5.Programa de Formació en pràctiques sostenibles. ICOORD. PLA AGR. L1.M1.A6. Programa de formació técniques de comercialització i gestió empresarial [L1. L.1.M2.A1. Creació d'un programa de suport i assesorament a la innovació en l'Horta. (Incentius a pràctiques innoyadores en materia de reducció de l'ús de litosanitaris, foment de varietats locals, millora de la biodiversitat,...) L1.M2.A2. Desenvolupar un estudi "benchmarking"d'espais agraris similars d'ensenyaments a aprendre d'altres i que s'adapten a la realitat de l'Horta. INNOVACIÓ L1.M2.A3. Creació de camps d'experimentació on s'analitze les condicions agronòmiques, rendibles i comercials tant de les noves varietats com de les recuperades. L1,M3,A1. Programa finques pilot demostratives de accions sostenibles i innovadores. ICoord, Amb Servei Agricultura Ecológical L1,M3,A2. Incentius a les accions d'ensenyament de pràctiques sostenibles (pràctiques innovadores en materia de reducció de l'ús de fitosanitaris, foment de varietats locals, millora de la biodiversitat. TRANSFERÈNCIA L1.M3.A3. Projectes pilot d'investigació participativa en finques. L1.M4.A1. Creació d'un observatori de preus i prospecció de mercats at servei dets llauradors/es i ramaders/com a suport a la comercialització. L1.M4.A2. HDRTA-DIRECTAPP. Difondre la informació obtinguda per l'Observatori a través dels canals més efectius per a arribar al sector agrícola (web, whatshapp, etc) INFORMACIÓ DIFUSIÓ L1.M4.A3. Habilitar un espai web CONSELL HORTA VALÈNCIA lcoordinació amb E3.L1. M1.A4. Disseny i gestió de l'espai web del Consett de l'Hortal L1.M5.A1.Crear un servei d'atenció al llaurador/a on es puga demanar assessorament técnic en diversos guestions lossiciolibilitat, seguretat alimentària, ajudes, emprendeduria, normativa-legislació, plans de viabilitat... ASSESSORAMENT L1.M5, A2, Coordinació amb altres Serveis d'Assesorament (Ex. IVIA - Estacions experimentals, STR, etc.) i les organitzacions agràries que també ofereixen serveis d'assesorament (Ex. ATRAS) L1.M6.A1. Incentius a la incorporació de joves agricultors en l'Horta per afavorir el relleu L1.M6.A2. Accions de comunicació per a dignificar i visibilitzar la professió de llaurador/a GENERACIONAL 1.1.M6.A3. Creació d'un pòsit agrícola per l'Horta Imicrocrèdits noves iniciatives! L4.M6.A2. Programa intercanvi "llaurador/a-tutor/a" [E1. L1.M1.A3.] L1.M6.A5. Suport i acompanyament a les noves iniciatives per mitjà de la creació d'un

L1.M6.A6. Programa d'incentius per a dones llauradores en l'Horta

1 INFRAESTRUCTURES, EQUIPAMENTS & SERVEIS

NIES ESTRATÈGIQUES	MEDURES PDA	ACCIONS PDA
L1	M1	L1,M1.A1. Estudi de necessitats d'adequació de les infraestructures de reg (Diagnèstic propostes d'actuacions i priorització) en col·laboració amb les Comunitats de Regants
MILLORA DE LA XARXA DE REG	MILLORA DE LES INFRAES- TRUCTURES DE REG	L1.M1.A2. Programa de millora de punts crítics de la xanxa de reg (Redacció de projectes de millora tenint com a base l'estudi previl
	M2	L1.M2.A1. Programa pilot d'instalació de sondes en sèquies majors i partidors (Identi- ficació de la zona pilot, descripció del programa i actuacions a desenvolupar i execució)
	PROGRAMES PILOT MILLORA	L1.M2.A2. Programa pilot d'automatizació de comportes en séquies principals (Identificació de la zona pilot, descripció del programa i actuacions a desenvolupar i execució)
	FUNCIONALITAT DELS SISTEMES DE REG AMB SISTEMES DOMÒTICS	L1.M2.A3. REG 2.0 (aplicacions mòbils per a l'organització de torns de reg i atandament)
	M3	L1. M3.A1 Experiències pilot Sistemes Urbans de Drenatge Sostenible a l'Horta (Redacció irdoseny, objectius, selecció de zones pilot, pressupos; i execució)
	MILLORA DELS SISTEMES DE DRENATGE	
L2	мі	L2.M1.A1. Elaborar un esludi de les necessifals de millora i d'adequació [Diagnòstic, propostes d'actuacions, pressupost i programació)
MILLORA DE LA XARXA DE CAMINS EN L'HORTA	MILLORA I ADEQUACIÓ DE CAMINS	
13	M1	L3.M1.A1. Creació i coordinació de la guardería de l'Horta. Coordinació amb

rural [Competències, funcions, definició de recursos humans i materials] GUARDERIA DE L'HORTA L3.M1.A2. Pla de formació de la guarderia rural per a optimitzar els treballs i el contacte amb les persones que viuen i/o treballen en l'espai rural municipal (vigilància del patrimoni, activitats, obres, campanyes específiques...). L3.M2.A1. Estudi d'implantació d'agraestacions i equipaments d'us compartit (Anàlisi participatiu, propostes d'equipaments, ubicació, requeriments, pressupost [L4.M2.A1] AGROESTACIONS D'ÚS COMPARTIT L3.M3.A1. Creació d'una brigada de gestió i manteniment de la infraestructura verda [Definició de les funcións: desenrunament, descontaminació, desbrossament, manteniment del mobilian, jardineria...], abast, nº d'electius, recursos necessans, coordinació amb la Guarderia Rural, etc). MILLORA MANTENIMENT L3.M3.A2. Programa de manteniment i seguiment (Redacció del pla, accions, programació i pressupost) DE L'ESPAI AGRARI L3.M3.A3. Programa de coordinació amb agents medioambientals.

administracions, serveis i organismes amb competencia en vigitància i seguretat

L3.M4.A1 Projecte valorització restos vegetals. Agrocompostatge [C00RD. STT]
L3.M4.A2 Estudi sistema de recollida de residuos agraris (plàstics, mantes tèrmiques,)

SOSTENIBILITAT

COMUNICAR LOS CAMBIOS EN EL PAISAJE

DEL TERRITORIO AL PROYECTO

CONDUCIR LA TRANSFORMACIÓN

